

Trygg før 3 skal sikre god
barnehagekvalitet for de minste

I forskningsprosjektet Trygg før 3 jobber forskere fra RBUP, RKBU Midt-Norge/NTNU og BI sammen med ansatte i barnehager og kommuner, for å fremme barns psykiske helse, trivsel og læring i barnehagehverdagen.

Barnehagene er små barns viktigste arena utenfor hjemmet. Nesten alle barn i Norge mellom ett og fem år (97,1%, SSB 2019) tilbringer store deler av dagen i barnehagen. Her skal barna få oppleve mestring, tilhørighetsfølelse og trivsel.

– Fra forskning vet vi at barnehagen har potensiale til å forebygge psykisk uhelse og utjevne sosiale forskjeller, men da må kvaliteten være høy på tilbudet de får. Hovedmålet for prosjektet vårt er å fremme god barnehagekvalitet for de minste, sier Elisabet Solheim Buøen, som er forsker og prosjektleder for Trygg før 3.

– Det blir stadig flere små barn i barnehagene i Norge. Men de ansatte rapporterer at de mangler nødvendig kunnskap for å møte barn under tre år på gode nok måter, selv om kompetansenivået nok har blitt litt bedre de siste årene, sier Buøen.

Hun sier at det som foregår i hjemmet stadig betyr mest for barns utvikling, men barnehager med god samspillskvalitet vil i stor grad kunne fremme psykisk helse og utvikling i en livsfase der hjernen hos de yngste er ekstra påvirkbar.

Mangler modell for kvalitetsutvikling

Trygg før 3 er en modell for å heve kvaliteten i småbarnsavdelinger gjennom et helt barnehageår. Hovedfokuset er på voksenrollen i barnehagen og hvordan ansatte legger til rette for trygge, omsorgsfulle og stimulerende samspill med de yngste barna gjennom barnehagedagen. Man fokuserer på slike positive samspill mellom ansatte og barn i vanlige hverdagsituasjoner i barnehagen.

– I dag mangler vi en helhetlig modell i Norge for å utvikle, måle og følge samspillskvaliteten i barnehagen over tid. Dette er en viktig grunn til at vi har utviklet Trygg før 3, og nå er vi i gang med å teste ut om denne måten å drive barnehagebasert kvalitetsutvikling på kan bidra til å øke kvaliteten, og om det i det hele tatt lar seg gjøre innenfor de rammebetingelser som barnehagene har. Det vi er ute etter er å se om en multikomponent-modell for kvalitetsutvikling, som barnehagene i stor grad drifter og gjennomfører selv, har positiv effekt på kvaliteten på småbarnsavdelingene som deltar i prosjektet. Vi ser på hvordan en eventuell kvalitetsheving vil komme de minste barna i barnehagen til gode i form av økt trivsel, bedre utvikling og psykisk helse, sier Buøen.

I prosjektet er de opptatte av å forsøke å lage en modell som lar seg gjennomføre innenfor barnehagens rammebetingelser, og har hatt stort fokus på at kompetansen blir ute i barnehagene også etter at forskningsprosjektet er over. Sånn sett kan man si at Trygg før 3 både består

av en tjenestestøttende, kvalitetshevende del med fokus på å gi barnehagen et system for å utvikle kvaliteten og følge med på kvaliteten over tid. Samtidig forskes det på om dette systemet/denne modellen har effekt på samspillskvaliteten og barnas psykiske helse, trivsel og læring.

– For å kunne si noe om effekt i forskningsmessig forstand, er studien designet som en såkalt cluster-randomisert kontrollert studie. Det betyr at etter at barnehagene hadde sagt ja til å delta i studien, så ble de tilfeldig fordelt til en intervensjonsgruppe (de som fikk Trygg før 3 først) og en sammenligningsgruppe (de som fikk Trygg før 3 etter ett år), forteller Buøen.

– Hele 187 småbarnsavdelinger, fordelt på 79 barnehager fra 7 kommuner eller bydeler i Oslo-regionen og Midt-Norge, deltar i forskningsprosjektet Trygg før tre.

Det utgjør totalt ca 1500 barn og 800 ansatte. Deltagelse er frivillig og alle ansatte og foresatte får skriftlig informasjon og gir skriftlig samtykke til deltagelse, opplyser Buøen om prosjektet hun leder.

Hvordan heve kvaliteten?

Selve kvalitetsutviklingen innebærer at alle ansatte deltar på tre felles fagdager med fokus på barnehagekvalitet og barns utvikling og psykiske helse. I tillegg får alle ansatte et ressurshefte og tilgang til Trygg før 3-nettsiden, hvor de kan lese mer om hvordan de kan fremme kvaliteten i samspillet med barna i hverdags-situasjonene på avdelingen. Kvaliteten på alle avdelingene blir målt gjennom observasjonsverktøyet Classroom Assessment Scoring System (CLASS; La Paro, Hamre og Pianta, 2012) tre ganger i løpet av barnehageåret.

– Dette betyr at avdelingene får en kvalitetsprofil tre ganger i året, og en tilbakemelding på hvordan de som avdeling ligger an langs åtte kvalitetsdimensjoner. Basert på denne tilbakemeldingen får de ansatte systematisk veiledning fra de pedagogiske lederne på sin avdeling ti ganger i løpet av barnehageåret. Videre får de pedagogiske lederne selv ti veiledningstimer i året av mentorer - ansatte i PPT eller i kommunen - både på hvordan de jobber på avdelingen og hvordan de veileder, forteller forskeren.

I tillegg til observasjon av kvalitet på småbarnsavdelingene, er det sendt ut spørreskjemaer til foresatte og ansatte i barnehagene. Dette for å innhente informasjon om de ansatte, barnehagene og avdelingene de arbeider ved samt informasjon om foresatte. Vi får også data om de ansattes og foresattes opplevelse av barnets utvikling, trivsel og psykiske helse.

Det er tidkrevende med alle skjemaer som skal leveres inn, men det er for en begrenset periode. Når forskningsprosjektet er over, sitter man igjen med kunnskapen.

– For at barnets «stemme» også skal bli hørt har vi i tillegg tatt spyttprøver av stresshormonet kortisol hos 350 tilfeldig utvalgte barn, både i tilvenningsfasen og gjennom barnehageåret. Vi håper at disse målingene kan gi oss svar på hva endringer i stressnivået gjennom dagen henger sammen med (f.eks. alder, psykisk helse, læring) og om stressnivået hos barnet påvirkes av kvaliteten på avdelingen, forteller Buøen.

Gledelige resultater

Buøen kan avsløre noen foreløpige resultater, og er glad for at det ser ut som om Trygg før 3 har hatt positiv effekt.

- Samlet ser det ut til at kvaliteten på alle CLASS-dimensjonene har gått mer opp i 2018- gruppen som jobbet med Trygg før 3 i fjor (intervensjonsgruppen), sammenlignet med 2019 gruppen (kontrollgruppen). I snitt ligger de avdelingene som fikk Trygg før 3 høyere på alle CLASS-dimensjonene på slutten av barnehageåret, sammenlignet med de avdelingene som ikke fikk Trygg før 3. Dette viser oss at Trygg før 3 har hatt en positiv effekt på samspillskvaliteten, forteller hun.

Størst har forbedringen vært på dimensjonene «positivt klima», «tilrettelegging for læring og utvikling», «kvalitet på tilbakemeldinger» og «språkstøtte».

– Dette forteller oss at de ansatte på avdelingene som har fått Trygg før 3 har blitt enda bedre på å skape gode

og trygge relasjoner med barna, vise positive følelser og behandle barna med respekt. Samtidig har de blitt markant bedre på å stimulere de små barnas nysgjerrighet, utvikling og læring, gjennom aktivt å legge til rette for dette, utvide barnas tenkning og forståelse, bygge opp under barnas engasjement og gi dem gode tilbakemeldinger i form av oppmuntring, bekreftelse og tilpasset hjelp, sier Buøen.

Trygg før 3 ser med andre ord ut til å være en modell som fungerer for å heve kvaliteten på småbarns-avdelinger.

Fra gruppeintervjuer med ansatte, styrere og pedagogiske ledere kommer det frem at de ansatte opplever at de har lært mye av å delta i Trygg før 3. De gir uttrykk for at det har vært nyttig å bli observert. De har blitt mer bevisste på hva de gjør og sier i hverdagssituasjonene sammen med barna. Veiledning og felles samtaler om hvordan man kan utvikle samspeillet med barna til å bli enda bedre, fremholdes som positivt.

– Nå gjenstår det mye analysearbeid for å undersøke mange av de andre spørsmålene vi også ønsker å få svar på i denne studien. Blant annet om den positive utviklingen vi har sett på kvaliteten også gjenspeiles i barnas psykiske helse, trivsel og læring, og om de positive effektene på kvalitet holder seg over tid, sier Buøen.

Dersom det viser seg at kvaliteten på de småbarns-avdelingene som har jobbet etter kvalitetsutviklingsmodellen blir bedre sammenlignet med de avdelingene som fortsetter som før, vil vi kunne si at vi har en modell for kvalitetsutvikling som har effekt.

*Elisabet Solheim Buøen, forsker
og prosjektleder i Trygg før 3*

